

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XCIX. De lege veteri quantum ad præcepta eius. s. De
præceptorum eius distinctione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

legem instructi adiuvantur ad implendum quod intendunt. Conueniens igitur fuit tali tempore legem veterem dari ad superbiam hominum conuincendam. De duobus enim homo superbiebat. scilicet de scientia, & de potentia. de scientia quidem, quasi ratio naturalis ei possit sufficere ad salutem. Et ideo, ut de hoc eius superbia conuinceretur, permixtus est homo regimini sui rationis absque adminiculo legis scriptae: & experimēto homo discere potuit, quod patiebatur rationis defectum per hoc, quod homines usque ad idolatriam, & turpissima vitia circa tempora Abrahæ sunt prolapsi. & ideo post hæc tempora fuit necessarium legem scriptam dari in remedium humanæ ignorantie: quia per legem est cognitio peccati, ut dicitur Rom. 5. Sed postquam homo est instructus per legem, conuicta est eius superbia de infirmitate, dum implere non poterat, quod cognoscebat. & ideo sicut Apostolus concludit Rom. 8. Quod impossibile erat legi, in qua infirmabatur per carnem, misit Deus filium suum, ut iustificatio legis impleteretur in nobis. Ex parte vero bonorum lex data est in auxilium, quod quidem tunc maxime populo necessarium fuit, quando lex naturalis obscurari incipiebat propter exuperantiam peccatorum. Oportebat enim huiusmodi auxilium quodam ordine dari, ut per imperfecta ad perfectionem manderentur: & ideo inter legem naturam, & legem gratiam oportuit legem veterem dari.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod statim post peccatum primi hominis non competebat legem veterem dari, tum quia nondum homo recognoscebat se ea indigere de sua ratione confusus: tum quia adhuc dictamen legis naturam nondum erat obtenebratum per consuetudinem peccandi.

AD SECVNDVM dicendum, quod lex non debet dari nisi populo. est enim præceptum commune, ut dictum est: & ideo tempore Abrahæ data sunt quedam familiaria præcepta, & quasi domestica Dei ad homines sed postmodum multiplicatis eius posteris, intantum, quod populus esset, & liberatis eis a seruitute, lex conuenienter potuit dari: nam serui non sunt pars populi, vel ciuitatis, cui legem dari cõpetit, ut Philosophus dicit in 3. Politica. *

AD TERTIVM dicendum, quod quia legem oportebat alicui populo dari, non solum illi, ex quibus est Christus natus, legem acceperunt, sed totus populus consignatus signaculo circumcisionis, quæ fuit signum promissionis Abrahæ facta, & ab eo creditæ, ut dicit Apostolus. Rom. 4. & ideo etiam ante David oportuit legem dari tali populo iam collecto.

QVAESTIO XCIX.

De præceptis veteris legis, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de præceptis veteris legis.

Et primò, de distinctione ipsorum. Secundò, de singulis generibus distinctis.

CIRCA primum quæruntur sex.

¶ Primò, Vtrum legis veteris sint plura præcepta, vel vnum tantum.

¶ Secundò, Vtrum lex vetus contineat aliqua præcepta moralia.

¶ Tertio, Vtrum præter moralia contineat ceremonialia.

¶ Quarto, Vtrum contineat præter hæc iudicialia.

¶ Quintò, Vtrum præter ista tria contineat alia. ¶ Sextò, De modo quo lex inducatur ad conuincendam prædictorum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in lege veteri contineatur solum vnum præceptum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod in lege veteri non contineatur nisi vnum præceptum. Lex enim nihil aliud est, quam præceptum, ut supra habitum est: sed lex vetus est vna ergo continet nisi vnum præceptum.

¶ 1. Præter. Apostolus dicit Rom. 13. Si quod est aliud mandatum, in hoc uerbo in futurum. Diliges proximum sicut teipsum: sed istud mandatum est tantum ergo lex vetus non continet nisi vnum mandatum.

¶ 2. Præter. Matth. 7. dicitur. Omnia quæcumque uultis ut faciant uobis homines, & uos facite illis. hæc enim lex & propheta: sed tota lex uetus continetur in lege, & prophetis. ergo lex uetus non continet nisi vnum præceptum.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit ad Ephe. Legem mandatorum decretis euacuans. & dicitur de lege veteri, ut patet per gl. * ibidem. ergo uetus continet in se multa mandata.

RESPON. Dicendum, quod præceptum legis obligatorium, est de aliquo quod fieri debet, ut talem aliquid debeat fieri, hoc prouenit ex necessitate alicuius finis. Unde manifestum est, quod deus præcepit, quod importet ordinem ad finem quantum scilicet illud præcipitur, quod est necessarium, uel expediens ad finem. Contingit autem unum finem multa esse necessaria, vel expediens, & secundum hoc possunt de diuersis rebus uerba præcepta, in quantum ordinantur ad unum finem. Unde dicendum est, quod omnia præcepta legis veteris sunt vnum secundum ordinem ad finem: sunt tamen multa secundum diuersitatem eorum quæ ordinantur ad illum finem.

AD SECVNDVM ergo dicendum, quod lex uetus non esse una secundum ordinem ad finem: uetus tamen continet diuersa præcepta secundum directionem eorum, quæ ordinantur ad finem. Sicut ars edificatoria est una secundum unitatem finis, tendit ad edificationem domus: tamen continet diuersa præcepta secundum diuersos actus ad ordinatos.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut Apostolus dicit 1. ad Tim. 1. Finis præcepti, caritas est. actus omnis lex intendit, ut amicitiam constituat: minimum ad inuicem, vel hominis ad Deum. & ideo tota lex impletur in hoc uno mandato. Diliges proximum tuum sicut teipsum, sicut in quodam modo datur omnium. In dilectione enim proximi clauditur et Dei dilectio, quoniam proximus diligatur propter Deum. unde Apostolus hoc unum præceptum posuit pro duobus, quæ sunt de dilectione Dei & proximi, de quibus dicit dominus Matth. 22. hæc duo mandata pendet omnis lex & propheta.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut dicitur in 1. ad Cor. 13. Amicabilia quæ sunt ad alterum, uenerunt: caritas uero ita se habet ad alterum sicut ad se: & ideo illud quod dicitur, Omnia quæcumque uultis ut faciant uobis homines, & uos facite illis, explicatur per regulam dilectionis proximi, quæ etiam implicat

q. 90. ar. 2. & 3. q. 96. ar. 1. & 2.

Cap. 1. a medio, 10. 5.

Super Quaestio 99. Articulus secundus & tertius.

tinetur in hoc, quod dicitur, Diliges proximum tuum sicut teipsum: unde est quaedam explicatio istius mandati.

ARTICVLVS II. Vtrum lex vetus contineat praecepta moralia.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quod lex vetus non contineat praecepta moralia. Lex enim vetus distinguit a lege naturae, ut supra habitum est: sed praecepta moralia pertinent ad legem naturae, ergo non pertinent ad legem veterem.

¶ 2 Præter. Ibi subuenire debuit homini lex diuina, ubi deficit ratio humana, sicut pater in his quae ad fidem pertinent, quae sunt supra rationem: sed ad praecepta moralia ratio hominis sufficere videtur, ergo praecepta moralia non sunt de lege veteri, quae est lex diuina.

¶ 3 Præter. Lex vetus dicitur littera occidens, ut patet 2. ad Cor. 3. sed praecepta moralia non occidunt, sed uiuificant, secundum illud psal. 118. In aeternum non obliuiscar iustificaciones tuas: quia in ipsis uiuificasti me, ergo praecepta moralia non pertinent ad ueterem legem.

SED CONTRA est, quod dicitur Ecclesiast. 17. Addidit illis disciplinam, & legem uitae hereditauit eos: disciplina autem pertinet ad mores, dicit enim gl. ad Hebr. 12. super illud, Omnis disciplina &c. disciplina est eruditio morum per difficilia. ergo lex a Deo data, praecepta moralia continebat.

RESPON. Dicendum, quod lex vetus continebat praecepta quaedam moralia, ut patet Exo. 20. Non occides, Non furtum facies: & hoc rationabiliter, nam sicut intentio principalis legis humanae est, ut faciat amicitiam hominum adiuuicem: ita intentio diuinae legis est, ut constituat principaliter amicitiam hominis ad Deum. Cum autem similitudo sit ratio amoris, secundum illud Ecclesiast. Omne animal diligit simile sibi: impossibile est esse amicitiam hominis ad Deum, qui est optimus, nisi homines efficiantur boni. unde dicitur Leu. 19. Sancti eritis, quonia ego sanctus sum. Bonitas autem hominis est uirtus, quae facit bonum habentem: & ideo oportuit praecepta legis ueteris etiam de actibus uirtutum dari, & haec sunt moralia legis praecepta.

AD PRIMVM ergo dicendum,

Alex uetus distinguitur a lege naturae non tanquam ab ea omnino aliena, sed tanquam ei aliquid superaddens. Sicut enim gratia presupponit naturam, ita oportet quod lex diuina presupponat legem naturalem.

AD SECVNDVM dicendum, quod legi diuinae conueniens erat, ut non solum prouideret homini in his, ad quae ratio non potest, sed etiam in his, circa quae contingit ratione hominis impediri. Ratio autem hominis circa praecepta moralia, quantum ad ipsa communissima praecepta legis naturae, non poterat errare in uniuersali: sed tamen propter consuetudinem peccandi obscurabatur in particularibus agendis. Circa alia uero praecepta moralia, quae sunt quasi conclusiones deductae ex communibus principiis legis naturae, multorum ratio oberrabat, ita ut quaedam quae sunt secundum se mala, ratio multorum licita iudicaret. unde oportuit contra utrumque defectum homini subueniri per auctoritatem legis diuinae. Sicut etiam inter credenda, nobis proponuntur non solum ea ad quae ratio attingere non potest, ut Deum esse trinum, sed etiam ea ad quae ratio recte pertingere potest, ut Deum esse unum, ad excludendum rationis humane errorem, qui accidebat in multis.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut Aug. probat in lib. de spiritu, & littera, etiam littera legis, quantum ad praecepta moralia, occidere dicit occasionaliter, in quantum, si praecipit quod bonum est, non prebens auxilium gratiae ad implendum.

ARTICVLVS III. Vtrum lex uetus contineat praecepta ceremonialia praeter moralia.

AD TERTIVM sic proceditur. Vt quod lex uetus non contineat praecepta ceremonialia praeter moralia. Omnis enim lex quae hominibus datur, est directiua humanorum actuum: actus autem humani, morales dicuntur, ut supra dictum est. ergo uidetur quod in lege ueteri hominibus data, non debeant contineri nisi praecepta moralia.

¶ 2 Præter. Praecepta, quae dicuntur ceremonialia, uidentur ad diuinum cultum pertinere: sed diuinus cultus est actus uirtutis, scilicet religionis, quae ut Tullius dicit in sua Rhetoric. diuinam naturam cultu ceremoniali affert. cum igitur praecepta moralia sint de actibus uirtutum

inter senecae ad ipsam spectat ordinare hoc in amicitiam, & pacem hominis ad Deum: sed hoc spectat ad legem diuinam quae est superior. Et propterea lex humana non secundum se, sed ut substat diuinae legi, dicitur amicitiam hominum in amicitiam Dei. Amicitia autem hominis ad Deum dupliciter potest sumi, primo simpliciter, quae est per gratiam & charitatem. Secundo, secundum quid, quae est seclusa gratia esse potest inter hominem in puris naturalibus, & Deum. Et utraque potest sumi dupliciter. scilicet ex parte Dei amantis, & ex parte hominis amantis. Quomodo docens amicitiam sumat, si ex parte Dei sumitur, non potest recte ordinari in bonum humanum: esset enim peruersitas magna uti fructus. Si autem sumatur ex parte hominis, potest recte ordinari ad bonum commune humanum, tum quia homo secundum id, quod est, & sua est pars ciuitatis: tum quia utile non solum tali annexum ad augmentum seu conseruationem boni communis spectat. Ad obiectionem ergo in oppositum dicitur, quod si lex humana disponeret de cultu diuino ex parte Dei, ordinando illum ad pacem hominum, puta, quod propter hoc principaliter colatur Deus, peruersa esset: sed hoc non facit lex humana, quauis forte multi legislatores impij hoc intenderint, & a sinuerint multas fabulas propter hoc, ut in 2. Metaph. innuitur: sed lex humana multis existentibus rationibus diuini cultus, de illis, quae ad ipsam spectant, disponit ad finem suum, commune bonum ab aliis abstrahens, ut pote ad se non pertinentibus: abstrahentium autem non est mendacium, nec peruersitas unde quia gratia perficit, non destruit naturam, ex humana sic habet pro fine principali bonum commune hominum inter se, ut non reputet illi subordinatio

Cap. 14. to. 3

Infar. 4. & 5 co. & q. 101. ar. 1. & 4. co. & q. 103. ar. 1. cor. & ad 3. & q. 104. ar. 4. & 2. q. 122. ar. 1. ad 2. & quod 1. ar. 8. co. & quod 4. ar. 13. co. q. 1. ar. 3.

li. de innu. in fo. ante gnet illi subordinatio

precepta legis veteris ponere. f. moralia, quæ sunt de dicamine legis natura: caremonialia, quæ sunt de terminationes cultus diuini: & iudicialia, quæ sunt de terminationes iustitiæ inter hoïes obseruandæ. unde cum Apost. Ro. 7. dixisset, quod lex est sancta, subiungit, quod mandatum est iustum, & bonum, & sanctum. iustum quidem quantum ad iudicialia: sanctum quantum ad caremonialia (nã sanctum dicitur quod est Deo dicatum) bonum, id est, honestum, quantum ad moralia.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod tam præcepta moralia, quam etiam iudicialia, pertinent ad directionem vitæ humanæ: & ideo vtraque continetur sub vno membro illorum, quæ ponit August. scilicet sub præceptis vitæ agendæ.

Ad SECVNDVM dicendum, quod iudicium significat executionem iustitiæ, quæ quidem est secundum applicationem rationis ad aliqua particularia determinate: unde præcepta iudicialia comunicant in aliquo cum moralibus, in quantum scilicet a ratione deriuantur: & in aliquo cum caremonialibus, in quantum scilicet sunt quedam determinationes comunium præceptorum: & ideo quandoque sub iudiciis comprehenduntur præcepta iudicialia, & moralia, sicut dicitur Deut. 5. Audi Israel caremonias atque iudicia: quandoque vero iudicialia, & caremonialia, sicut dicitur Leu. 18. Facietis iudicia mea, & præcepta mea seruabitis. ubi præcepta ad moralia referuntur, iudicia vero ad iudicialia & caremonialia.

Ad TERTIVM dicendum, quod actus iustitiæ in generali pertinet ad præcepta moralia: sed determinatio eius in speciali pertinet ad præcepta iudicialia.

¶ Super Questionis 99. Artic. quintum & sextum.

ARTICVLVS V.

¶ Vtrum aliqua alia præcepta contineantur in lege veteri præter moralia, iudicialia, & caremonialia.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quod aliqua alia præcepta contineantur in lege veteri præter moralia, iudicialia, & caremonialia. Iudicialia enim præcepta pertinent ad actum iustitiæ, quæ est hominis ad hominem, caremonialia vero pertinent ad actum religionis, quæ est ad Deum colitur: sed præter has sunt multæ aliæ virtutes. scilicet temperantia, fortitudo, liberalitas, & aliæ plures, ut supra dictum est. ergo præter dicta oportet plura alia in lege veteri contineri.

¶ 2. Præter Deut. 11. dicitur, Ama dominum Deum tuum, & observa eius præcepta, & caremonias, & iudicia atque mandata: sed præcepta pertinent ad moralia, ut dictum est. ergo præter moralia, iudicialia, & caremonialia adhuc alia continentur in lege, quæ dicuntur mandata.

¶ 3. Præter Deut. 6. dicitur, Custodi præcepta domini Dei tui, & testimonia, & caremonias, quas tibi præcepit. ergo præter omnia præcepta adhuc in lege testimonia continentur.

¶ 4. Præter In Psal. 118. dicitur, In

A æternum non obliuiscar iustificationes tuas. * gl. id est, legem. ergo præcepta legis veteris non solum sunt moralia, caremonialia, & iudicialia, sed etiam iustificationes.

SED CONTRA est, quod dicitur Deut. 6. Hæc sunt præcepta, caremonia, atque iudicia, quæ mandauit dominus Deus uobis: & hæc ponuntur in principio legis. ergo omnia præcepta legis sub his comprehenduntur.

RESPON. Dicendum, quod in lege ponuntur aliqua tanquam præcepta, aliqua vero tanquam ad præceptorum impletionem ordinata. Præcepta quidem sunt de his quæ sunt agenda, ad quorum impletionem ex duobus inducitur, scilicet ex autoritate præcipientis, & ex utilitate impletionis, quæ quidem est consecutio alicuius boni utilis, delectabilis, uel honesti, aut fuga alicuius mali contrarij. Oportuit igitur in veteri lege proponi quedam, quæ autoritatem Dei præcipientis indicarent, sicut illud Deuter. 6. Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus unus est. & illud Genes. 1. In principio creauit Deus celum & terram: & huiusmodi dicitur testimonia. Oportuit etiam quod in lege proponerentur quedam præcepta obseruantium legem, & poenæ transgredientium, ut patet Deuter. 28. Si audieris vocem domini Dei tui, faciet te excellentiorem cunctis gentibus &c. & huiusmodi dicuntur iustificationes, secundum quod Deus aliquos iuste punit, uel præmiat. Ipsa autem agenda sub præcepto non cadunt, nisi in quantum habent aliquam debiti rationem. Est autem duplex debitum, unum quidem secundum regulam rationis: aliud autem secundum regulam legis determinantis, sicut Philosoph. in 5. Eth. distinguit duplex iustum, morale, & legale. Debitum autem morale est duplex: dicitur enim ratio aliquid faciendum vel tanquam necessarium, sine quo non potest esse ordo virtutis, uel tanquam utile ad hoc, quod ordo virtutis melius conseruetur: & secundum hoc quedam moralium præcepta præcipiuntur, uel prohibentur in lege: sicut, Non occides, Non furum facies: & hæc proprie dicuntur præcepta: Quaedam vero præcipiuntur, uel prohibentur, non quasi præcepta debita, sed propter melius, & ista possunt dici mandata: quia quandam inductionem habent, & persuasionem, sicut illud Exo. 22. Si pignus acceperis uelimentum a proximo tuo, ante solis occasum reddas ei, & aliqua similia: unde Hier. dicit, quod in præceptis est iustitia, in mandatis uero charitas. Debitum autem ex determinatione legis in rebus quidem humanis pertinet ad iudicialia: in rebus autem diuinis ad caremonialia. quamuis etiam ea quæ pertinent ad poenam, uel præmia, dici possunt testimonia, in quantum sunt protestationes quedam diuinæ iustitiæ. Omnia uero præcepta legis possunt dici iustificationes, in quantum sunt quedam executiones legalis iustitiæ. Possunt etiam aliter mandata a præceptis distingui, ut præcepta dicantur quæ Deus per se ipsum iussit: mandata autem, quæ per alios mandauit, ut ipsum nomen sonare uideatur. Ex quibus omnibus apparet, quod omnia legis præcepta continentur sub moralibus, caremonialibus, & iudicialibus: alia uero non habent rationem præceptorum, sed ordinantur ad præceptorum obseruationem, ut dictum est.

status hominum noui testamenti, quod scilicet, non sufficit quod desideremus bona temporalia: saluo tamen ordine ad Deum, quia hoc in perfectorum, & sub ueteri lege est: sed oportet, ut contemptis temporalibus, spiritualibus inhaereamus. hic enim nouæ legis præceptio est status. Hæc enim, quam pauci hodie ad nouæ legis statum spectant, & ueram ad veteris statum saltem pertineremus.

Glo. interlinearis ibid.

Cap. 7. te. 5.

In promm. 1 Marcu 2 me dio, repies i glo. ordinar.

Ad in isto art.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd sola iustitia inter alias virtutes importat ratione debiti & ideo moralia intantum sunt lege determinabilia, in quantum pertinent ad iustitiam, cuius etiam quedam pars est religio, vt * Tullius dicit, vnde iustu legale non potest esse aliquid praeter caremoralia, & iudicialia praecpta. Ad alia patet responsio per ea quae dicta sunt.

Li. 3. de inu. in fol. 4. ante finem lib.

ARTICVLVS VI.

Utrum lex vetus debuerit inducere ad obseruationem praecptorum per temporales promissiones, & comminationes.

Sup. q. 91. ar. 5. q. 107. ar. 1. ad 2. & 3. ad 4. ar. 2. co. 8. ar. 4. & Ro. 8. le. 1. & c. 10. & 2. Cor. 11. lcc. 6.

q. 16. n. 6. p. cur. a. princ. tom. 4.

Ca. 2. a. med. tom. 5.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quod lex vetus non debuerit inducere ad obseruationem praecptorum per temporales promissiones, & comminationes. Intentio enim legis diuinae est, vt homines Deo subdat per timorem & amorem. vnde dicitur Deut. 10. Et nunc Israel, quid dominus Deus tuus petiit a te, nisi ut timeas dominum Deum tuum, & ambules in vijs eius, & diligas eum? sed cupiditas rerum temporalium abducit a Deo. dicit enim * Augustinus in lib. 83. quaest. Quod venenum charitatis est cupiditas. ergo promissiones, & comminationes temporales videntur contrariari intentioni legis aeternae, quod facile legem reprobabilem facit, ut patet per philosophum in 7. Polit.

¶ 2. Præ. Lex diuina est excellentior, quam lex humana: videmus autem in scientiis, quod quanto aliqua est altior, tanto per altiora media procedit. ergo cum lex humana procedit ad inducendum homines per temporales comminationes, & promissiones, lex diuina non debuit ex his procedere, sed per aliqua maiora.

¶ 3. Præ. Id non potest esse primum iustitiae, vel poenae culpae, quod equaliter euenit & bonis, & malis: sed sicut dicitur Ecc. 9. Vniuersa aequae eueniunt iusto & impio, bono & malo, mudo & immudo, immolanti victimas, & sacrificia contemnti. ergo temporalia bona, vel mala non conuenienter ponuntur vt poena, vel praemia mandatorum legis diuinae.

SED CONTRA est, quod dicitur Isaie primo. Si volueritis, & audieritis me, bona terrae comedetis: quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit uos.

RESPON. Dicendum, quod sicut in scientiis speculatiuis inducuntur homines ad assentiendum conclusionibus per media syllogistica: ita etiam in quibuslibet legibus homines inducuntur ad obseruantias praecptorum per poenas, & praemia. Videmus autem in scientiis speculatiuis, quod media proponuntur auditori secundum eius conditionem. Vnde sicut oportet ordinare in scientiis procedere, ut ex notioribus disciplina incipiat: ita etiam oportet eum, qui vult inducere hominem ad obseruantiam praecptorum, vt ex illis eum mouere incipiat, quae sunt in eius affectu, sicut pueri prouocantur ad aliquid faciendum aliquibus puerilibus munusculis. Dicitur est autem * supra, quod lex vetus disponebat ad Christum, sicut imperfectum ad perfectum. vnde dabatur populo adhuc imperfecto in comparatione ad perfectiorem, quae erat futura per Christum: & ideo populus ille comparatur puero sub pedagogo existenti, ut patet Galat. 3. Perfectio autem hominis est, ut contemptis temporalibus, spiritualibus inhaereat, vt patet per illud quod Apostolus dicit Phil. 3. Quae quidem retro sunt obliuiscens, ad ea quae priora sunt

q. 98. ar. 1. & 2. ad 1. & 2.

me extendo: quicunq; ergo perfecti sumus, haeremus. Imperfectorum autem est, quod temporalia bona desiderant, in ordine tamen ad Deum, uerorum autem est, quod in temporalibus bonis non constituant. Vnde legi veteri conuenienter per temporalia, quae erant in affectu hominum imperfectorum, manduceret homines ad Deum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cupiditas, quae constituit finem in temporalibus bonis, est diabolus venenum: sed consecutio temporalium bonorum homo desiderat in ordine ad Deum, est quae inducens imperfectos ad Dei amorem, secundum illud Psal. 48. Confitebitur tibi, cum benefeceris ei.

AD SECVNDVM dicendum, quod lex humana accit homines ex temporalibus premijs, uel poenis per homines inducedis: lex uero diuina ex praemij vel poenis exhibendis per Deum, & in hoc procedit per media altiora.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut patet habere ueteris testamenti reuoluenti, communis Israelitae semper sub lege in prosperitate fuit, quae legem obseruabant, & statim declinantes a praecipis legis diuinae, in multas aduersitates inciderunt. Sed aliqua persona particularis etiam nullius legis obseruans, in aliquas aduersitates incidit: uel quia iam erant spirituales effectus, ut per bonas ab affectu temporalium abstraherentur, uel quia uirtus probata redderetur: aut quia operibus exterioribus implentes, cor totum habebat in temporalibus defixum & a Deo elongatum. Item quod dicitur Isa. 29. Populus hic labijs munitur: cor autem eorum longe est a me.

QVAESTIO C.

De praecptis moralibus ueteris legis, in duodecim articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de singulis generibus praecptorum ueteris legis.

Et primo, de praecptis moralibus. Secundo, de ceremoniis. Tertio, de iudicialibus.

CIRCA primum quaeruntur duodecim.

¶ Primo, Utrum omnia praecpta moralia ueteris legis sint de lege naturae.

¶ Secundo, utrum praecpta moralia ueteris legis sint de actibus omnium uirtutum.

¶ Tertio, utrum omnia praecpta moralia ueteris legis reducatur ad decem praecpta decalogi.

¶ Quarto, de distinctione praecptorum decalogi.

¶ Quinto, De numero eorum.

¶ Sexto, de ordine.

¶ Septimo, de modo tradendi ipsa.

¶ Octauo, utrum sint dispensabilia.

¶ Nono, utrum modus obseruantiae uirtutis cadat sub praecpto.

¶ Decimo, utrum modus charitatis cadat sub praecpto.

¶ Undecimo, de distinctione aliorum praecptorum moralium.

Super Q. 100. in primam.

In 1. articulo moralium in 10. in illis quae solum ea, quae sunt de natura, denotantur. Sed etiam quae ad iudicium illius fides conuenit, propterea etiam tera dicitur praecpta moralia sunt de lege naturae. secundum de nos mores per se, secundum illi distinguuntur contra rationem. Ita quod moralia quae sunt de lege naturae, seruanda sunt naturaliter, etiam sola, uel sola adhaerent. Contra haec autem dicitur, quae sunt de lege naturae, seruanda sunt naturaliter, etiam sola, uel sola adhaerent. Ita quod moralia quae sunt de lege naturae, seruanda sunt naturaliter, etiam sola, uel sola adhaerent. Ita quod moralia quae sunt de lege naturae, seruanda sunt naturaliter, etiam sola, uel sola adhaerent.